

ЮБИЛЕЙНА НАУЧНА СЕСИЯ „АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ И БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА“

На 20 и 21 април т. г. в Междусъюзния дом на културата — Пазарджик, се проведе национална юбилейна научна сесия — „Априлското въстание и българската литература“. Сесията бе организирана от ОК на БКП, ОНС — Пазарджик, Института за литература при БАН, Съюза на българските писатели, Факултета за славянски филологии при СУ „Климент Охридски“, Общонародния комитет за БСД и Дружеството на русистите в България. В работата на конференцията взеха участие наши изтъкнати литературоведи, специалисти по проблемите на Българското Възраждане, научни сътрудници и филолози от Института за литература. Бяха изнесени общо петнадесет доклада и съобщения, с тринадесет от които участваха сътрудници на Института за литература.

Във въвеждащото си слово директорът на Института за литература Тончо Жечев изтъкна общонационалната значимост на чувстваното историческо събитие. Фактът, че настоящата сесия се провежда в огнището на най-активния, Четвърти революционен окръг на въстанието, подчерта Т. Жечев, а не в Големия салон на Българската академия на науките, не е случаен. В центъра на революционния кипнеж от 1876 г. най-добре може да се почувствува великият подвиг на априлци, да се създаде автентична атмосфера за съвременните измерения на драматизма на преживяното.

Георги Димов изнесе доклад на тема „Априлското въстание и националният литературен процес“. Той проследя на фона на цялостното развитие на съвременната българска литература характерологичните особености в разволя на априлската тема в творческите изяви на българските писатели. Изтъкна, че най-вънлуващи произведения са оставили писателите — непосредствени участници и свидетели на въстанието, като Иван Вазов, Захари Стоянов, Константин Величков, Пенчо Славейков.

В доклада си „Априлското въстание и Записките по българските въстания“

Ефрем Каранфилов очерта съпоставително два противоположни и необходимо допълващи се образи на апостоли — образите на Бенковски и Панайот Волов — две страни в психологията на народния водач в трагичната атмосфера на бунта. Твърдата воля и единоначалието на военния организатор се срещат с широко демократичните принципи, подготвили националната революция. Чрез индивидуализацията и националната типизация на образите се разкриват в дълбочина проблемите на вечното от периода на най-сериозния революционен акт на българския народ срещу турското робство — Априлското въстание.

Върху проблема за отражението на Априлското въстание в творчество Вазов се спря Милена Цанева — „Аското въстание в творчеството на Вазов“. Тя изтъкна ролята на Април епопея за оформянето на Вазов като и подчерта, че „Епопея на забраве и „Под игото“ са синтез на масовия глъм, на подвига и жертвоготовността, на всенародния патриотичен подем, и ако „Епопеята“ е израз на „романтичния култ към борците“, „Под игото“ е епопея на общонационалния върховен момент, на народното опиянение от борбата. Тематиката на националноосвободителния протест разширява и жанровия диапазон в творчеството на поета. Навсякъде целта му е да внуши борческата атмосфера, обхванала всички слоеве на обществото, да изтъкне националните и духовните ценности, да даде вярна и правдива оценка на една велика епоха.

В доклада си „Традициите на Каравелов и Ботев в българската революционна журналистика и публицистика по време на Априлското въстание“ Дочо Леков разглежда ролята на публицистиката на двамата революционери за създаване на действителен възрожденски печат по време на Априлското въстание. Въпреки че не успяват да разгърнат публицистична дейност по време на борбата, двамата изключителни редактори и мислители оставят образци на ярка журналистика. „Свобода“, „Независимост“, „Дума на българските емигранти“ и „Знаме“ се превръщат в еталон, идеен стимул, жизнена необходимост за съществуването на „Български глас“, „Но-

ва България", и „Възраждане“. Органи на българските емигранти, взели участие във въстанието, вестниците „Български глас“, „Нова България“, и „Възраждане“ дават пълна картина за причините, подготовката, хода и потушаването на въстанието. Въпреки че не са пример на забележителна журналистика, те изиграват прогресивна роля с вярното отражение на революционния подем и погром през 1876 г. и същевременно утвърждават революционните традиции на Каравелов и Ботев.

Интерес предизвикаха и останалите доклади и научни съобщения на: Цвета Унджиева на тема „Български дописки за Отражението на Априлското въстание в творчеството на руските и съветските писатели“, Емил Георгиев — „Априлското въстание в другите славянски литератури“, Симеон Янев, Иван Трашлиев — „Отзиви за Априлското въстание в сръбския и хърватския печат от 1876 г.“, Румяна Дамянова — „Подготовката на Априлското въстание и някои проблеми на епистоларния жанр“, Георги Вълчев — „Отзиви в словашкия печат от 1876 г. за Априлското въстание“, Светла Гюрова — „Нови мемоарни източници за Априлското въстание“, Елица Кацарева — „Непобедимият български дух, отразен във фолклора на Пазарджишки окръг“.

Част от докладите бяха посветени на отгласа на Априлското въстание в чуждестранния печат. Превърната в символ на освободителните борби на европейските народи изобщо, българската национална революция навлиза с картините и образите си в редица чужди литератури — подчерта Емил Георгиев. На първо място той изтъква отражението на кървавите събития в прогресивната руска литература, анализирайки конкретно произведенията на Тургенев, Достоевски и Полонски, посветени на Априлската епопея. Априлското въстание намира силен отзвук и сред чехите, словаци и поляците. Талантливите чешки поети Сватоплук Чех и Елишка Крásokорска се сблъскват към трагичната съдба на българския народ с бретска обич и дълбоко съчувствие, с безгранично възмущение от зверските изстъпления на поробителя. Словашката литература дава израз на отношението си към Априлското въстание с произведенията на Йосиф Шкулети и А. Е. Тимко, словенската — с поезията на Антон Ашкерц, полската — на Зигмунд Милковски.

Според Христо Дудевски най-високото признание за делото на априлци дава Лениновата „Искра“ със статията „България“, в която българинът Н. Радивоев по случай 25-годишнината от Априлското въстание критикува българската буржоа-

зия за опитите ѝ да превърне юбилея в царски празник. „Обстоятелството — каза Дудевски, — че Лениновата „Искра“ отделя страници за Априлското въстание и дава подробна политическа характеристика на начина, по който е бил чествуван 25-годишният му юбилей в България, само по себе си е крупен политически факт.“

Сесията „Априлското въстание и българската литература“ бе ярко доказателство за непреходността на априлската тема в българската литература. Фактът, че въпреки времето, което ни дели от героичната Априлска епопея, интересът на учени и писатели към нея става все по-голям, е показателен.

Институтът за литература проведе и зонални сесии, посветени на Априлското въстание, в Сливен и Ямбол, а съвместно с Института за история и в Пловдив.

Йорданка Стефанова

ВТОРИ МЕЖДУНАРОДЕН СИМПОЗИУМ „ТЪРНОВСКА КНИЖОВНА ШКОЛА“

От 20 до 23 май 1976 г. във Велико Търново се състои Вторият международен симпозиум Търновска книжовна школа, организиран от Института за балканистика при БАН и Великотърновския университет „Кирил и Методий“.

Четири години след Първия симпозиум на същата тема¹ в старата българска столица отново се срещнаха видни наши и чуждестранни учени, за да продължат размяната на мнения във връзка с проблематиката на Търновската книжовна школа. В симпозиума взеха участие гости от единадесет страни, сред които бяха акад. Д. С. Лихачов (СССР), проф. Г. Сване (Дания), проф. Й. Русек (Полша), проф. Д. Трифунович и проф. А. Младенович от Югославия, проф. В. Келару и проф. Й. Лаудат (Румъния), проф. Д. Фрайданк (ГДР), проф. Х. Кайперт (ГФР), проф. А. И. Рогов, д-р Л. А. Дмитриев, д-р Е. И. Демина, ст. н. с. О. А. Киязевская и др. от СССР, д-р Е. Благоева от Чехословакия и други учени от Румъния, САЩ и Япония.

От българска страна участваха акад. П. Динев, чл.-кор. Е. Георгиев, чл.-кор.

¹ Вж. сб. Търновска книжовна школа. С., БАН, 1974.